

**Аналіз
метеорологічних та гідрологічних умов літньо-осіннього періоду
(червень-жовтень) 2016 року
в басейнах річок Сіверський Донець та Приазов'я**

Червень. Перша половина червня у регіоні відмічалась нестійка, переважно прохолодна погода. В останні дні другої декади червня встановилась спекотна погода, яка утримувалась до кінця місяця. Опади спостерігались у вигляді злив різної інтенсивності та тривалості й випадали вкрай нерівномірно по території регіону.

Сумарна кількість опадів (за даними метеостанцій та гідрологічних постів) коливалась від 11 до 136 мм (20–220% місячної норми).

- **Поточні рівні** - в басейнах р.Сіверського Дінця та річок Приазов'я у червні розпочався період літньої межени. На більшості річок регіону спостерігались незначні добові коливання рівнів води з тенденцією повільного спаду. Загальний спад у порівнянні з початком місяця становив 2–76 см. Зливи, які пройшли в окремі дні місяця, лише подекуди обумовили швидкоплинні підвищення рівнів води на 26–57 см за добу

На р.Сіверський Донець на ділянці с.Протопопівка – с.Яремівка впродовж червня спостерігались добові коливання рівнів води з амплітудою у межах 1–8 см з тенденцією незначного росту і на кінець місяця загальний підйом рівнів води у порівнянні з початком становив 9–40 см. Така гідрологічна ситуація обумовлена впливом на цю ділянку карстових порід та водогосподарчої діяльності.

- **Водність** (в порівнянні з місячною нормою):

- р.Сіверського Дінця та малих річок Харківської області становила 90–145% місячної норми, за винятком ділянки м.Чугуїв – м.Зміїв на р.Сіверський Донець, де середні місячні витрати води були досить високими внаслідок скидів з Печенізького водосховища й становили 170–190% норми;

- правобережних приток р.Сіверського Дінця у Донецькій області та річок Приазов'я коливалась у межах 60–80 % норми;

- лівобережних приток р.Сіверського Дінця у Луганській області складала 115–155% норми.

Липень. Переважала жарка погода, в окремі дні вона була спекотною. Наприкінці першої та другої декад відбувалось зниження температур повітря, в цей час спостерігались короткочасні зливові дощі, відмічались грози, місцями град, це було обумовлене проходження холодних атмосферних фронтів. Опади у регіоні розподілялись вкрай нерівномірно. Загальна кількість опадів за місяць на переважній частині регіону коливалась у межах 3–53 мм (5–80% місячної норми), за винятком північної частини басейну р.Сіверського Дінця, де дощі були більш суттєвими, їх кількість становила 56–91 мм, що відповідало 85 – 150% норми.

- **Поточні рівні** - на річках утримувався період літньої межени, під час якого, в цілому, спостерігався спад рівнів води на кінець місяця (у порівнянні з початком місяця становив 4–70 см.)

Опади, які пройшли, в основному, у періоди: 19–24 липня та 29–30 липня, мали вплив на гідрологічний режим водних об'єктів, відмічались незначні та швидкоплинні підйоми рівнів води до 4–10 см за добу, а коли спостерігались більш інтенсивні дощі - підйоми на деяких річках сягали 20–48 см.

На водних об'єктах продовжувалось поступове заростання русел, яке на 31 липня становило 30-60% ширини русел, а подекуди на малих річках досягало 80-100%.

- **водність** (у порівнянні з місячною нормою) - у липні коливалась у межах 30–95 % норми, за винятком р.Сіверського Дінця ділянки м.Ізюм – с.Яремівка та річок: Оскіл, Жеребець, Айдар та Деркул, де водність була більша і становила 100 – 140 % норми.

Серпень. характеризувався нестійкою погодою з чергуванням спекотної та помірної температури повітря, та з достатньою кількістю опадів.

Опади різної інтенсивності по території регіону та у часі розподілились вкрай нерівномірно. Найбільша їх кількість випала у Харківській області і на переважній її частині становила за місяць 57-121мм (107-252% місячної норми). У Луганській області – 39-94мм, або 108-254% місячної норми. На більшій території Донецької сума опадів за місяць коливалась у межах 18-83мм (50-210% місячної норми).

- **Поточні рівні:** протягом місяця на річках басейнів р.Сіверського Дінця та Приазов'я продовжувала утримуватись літня межень, під час якої внаслідок дощів, на річках відмічались незначні швидкоплинні підвищення рівнів води. Взагалі на кінець місяця (у порівнянні з його початком) на річках регіону спостерігались коливання рівнів води від -22 см до + 28см.

Майже щоденні опади, які пройшли у Харківській області протягом 9-17 серпня, сприяли незначному росту рівнів води на деяких ділянках р.Сіверського Дінця та його малих притоках на 10-57см за цей період.

На 31 серпня поточні рівні води на р.Сіверський Донець на ділянці с.Огірцеве – м.Зміїв, біля м.Лисичанська, на р.Осколі та на більшості малих річок регіону були декілька вищими за середньобагаторічні показники. На решті річок вони були нижчими або дуже близькими до середньобагаторічних значень.

На водних об'єктах заростання на кінець місяця становило 20-70% ширини русел, а подекуди досягало 80-90%.

- **Водність (у відношенні до місячної норми):**

- р.Сіверський Донець та його приток 60–110%, за винятком р.Лопань, р.Харків та р.Айдар, де водність становила 135–275% норми, внаслідок зливових дощів;
- р.Оскіл 145% норми;
- річок Приазов'я коливалась у межах 65–95% норми.

Вересень. Переважала нестійка погода з коливаннями нічних та денних температур повітря. У другій декаді вересня на території регіону відбувся перехід від літа до осені – середньодобові температури повітря стали нижчими за 15°C тепла.

Опадів протягом перших двох декад не було, основна кількість опадів припала на третю декаду вересня. Сума опадів за місяць по території регіону коливалась у межах 20-70мм (50-180% місячної норми), місцями 5-15мм (10-30% місячної норми).

- **Поточні рівні:** упродовж перших двох декад вересня на річках регіону спостерігались незначні добові коливання рівнів води переважно з незначним спадом на кінець другої декади (5-25см) у порівнянні з початком місяця. Дощі, які пройшли у кінці другої та протягом третьої декад, обумовили на окремих ділянках р.Сіверського Дінця, деяких його притоках та річках Приазов'я незначний поступовий ріст рівнів води з максимальними підвищеннями на 10-24см. Внаслідок

водогосподарчої діяльності на річках Уди, Сухий Торець, Жеребець та Кальчик в окремі дні відмічались добові коливання рівнів води від -19см до +39см.

На 30 вересня на більшості річок регіону поточні рівні води були близькими та на 10-70см вищими за середні багаторічні позначки.

На водних об'єктах регіону протягом місяця спостерігалось поступове відмирання водної рослинності, яке на кінець місяця становило 10-50% ширини русел, а подекуди зберігалось у межах 70-80%.

• **Водність (у відношенні до місячної норми):** більшості річок басейнів Сіверського Дінця та Приазов'я у вересні становила 60-135% місячної норми.

Жовтень. За даними Харківського регіонального центру з гідрометеорології середня місячна температура повітря у регіоні була нижчою за норму на 0,3 – 2,0°C. Відмічались опади різної інтенсивності та фазового стану. Дощі, подекуди сніг, мокрий сніг розподілились по території нерівномірно. Загальна кількість опадів за місяць на переважній частині регіону коливалась у межах 16–55 мм (95–170% місячної норми), місцями, де опади були більш суттєвими, їх кількість становила 57–65 мм, що відповідало 197 – 210% місячної норми.

Станом на 31 жовтня температура води (°C) коливалась у межах: на р.Сіверський Донець та його притоках 1,2–7,9, на великих водосховищах Харківської області у межах 6,0. Така гідрометеорологічна ситуація у регіоні наприкінці місяця сприяла появі слабких первинних льодових явищ у вигляді заберегів у ранкові години на мілководдях малих річок.

• **Поточні рівні:** Впродовж місяця на річках регіону спостерігались незначні добові коливання рівнів води з різними тенденціями.

На р.Сіверський Донець та малих річках Харківської області відмічалась переважно тенденція росту рівнів води на кінець жовтня. У порівнянні з початком місяця загальний ріст становив 10–84 см.

Внаслідок незначної кількості опадів на річках Донбасу та Приазов'я спостерігалась тенденція повільного спаду рівнів води, на кінець місяця загальний спад рівнів води становив 1–22см.

• **Водність (у відношенні до місячної норми):**

- р.Сіверський Донець та малих річок Харківської області 70–130 % норми, за винятком р.Лопань (154% місячної норми);

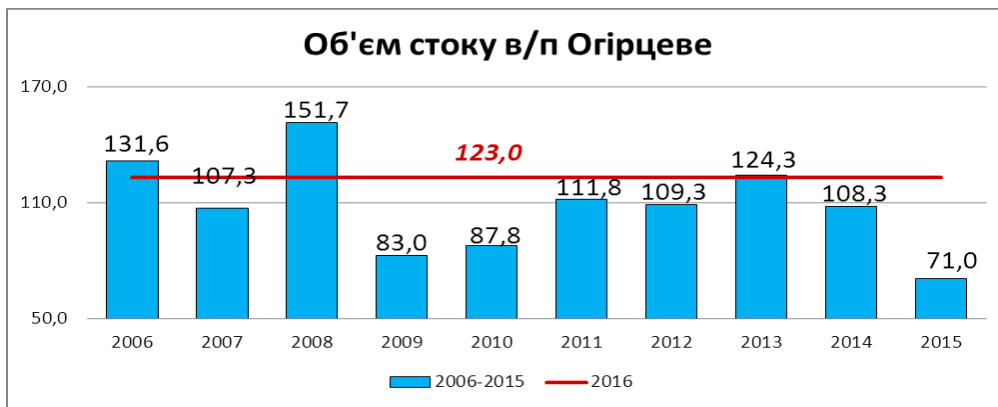
- річок Донбасу та Приазов'я 60–90% норми.

Об'єми стоку та витрати по основних водпостах по басейнах в Харківській, Донецькій та Луганській областях

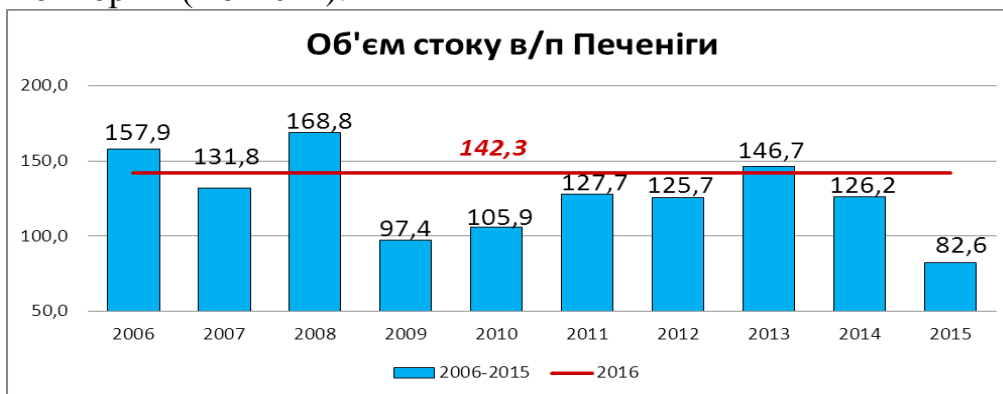
р. Сіверський Донець

Харківська область:

- в/п Огірцеве (кордон РФ та Харківської області, 944 км) об'єм стоку склав 123,0 млн.м³ з середніми витратами склали 9,3м³/с, роком аналогом по водності є 2013 рік з об'ємом стоку 124,3 млн.м³ та середніми витратами 9,4 м³/с. Об'єм скиду протягом межені з вище розташованого Белгородського водосховища (Російська Федерація) склав 63,58 млн. м³ або 52%. Протягом літньої межені витрати коливались від 5,2 м³/с (серпень) до 14 м³/с (жовтень).

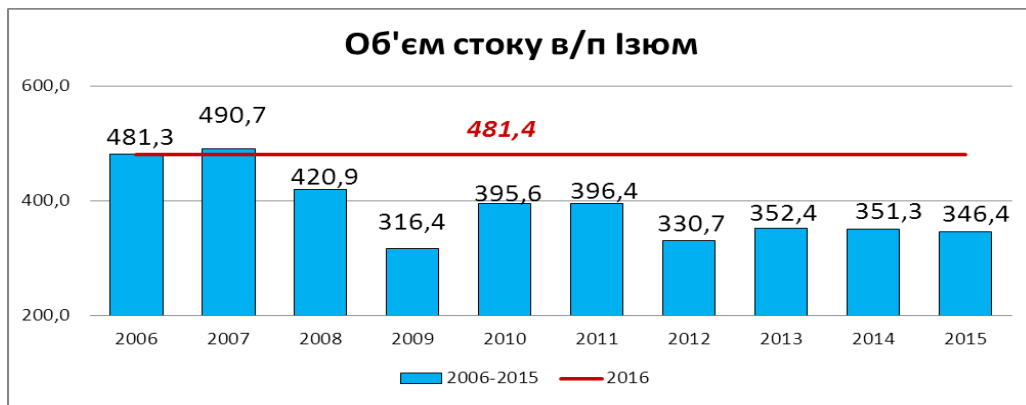
- в/п Печеніги (941 км) об'єм притоку склав 142,3 млн.м³ середні витрати склали 10,8 м³/с, за останні 11 років роком аналогом по водності є 2013 рік з об'ємом стоку 146,7 млн.м³ та середніми витратами 11,1 м³/с. Середні витрати протягом літньо-осінньої межени коливалися від 65% (червень) місячної норми до 110% місячної норми (жовтень).

- гребля Печенізького водосховища (874 км) об'єм скиду склав 175,0 млн.м³, середніми витратами 13,2 м³/с. Скиди коригувались в залежності від гідрометеорологічних умов для забезпечення сталої роботи питного водозабору смт.Кочеток та для підтримання водності р.Сіверський Донець в межах Харківської області з урахуванням потреб нижче розташованих руслових водозаборів в меженний період. Скиди протягом межени здійснювались в межах від 10 м³/с (липень) до 30 м³/с (червень).

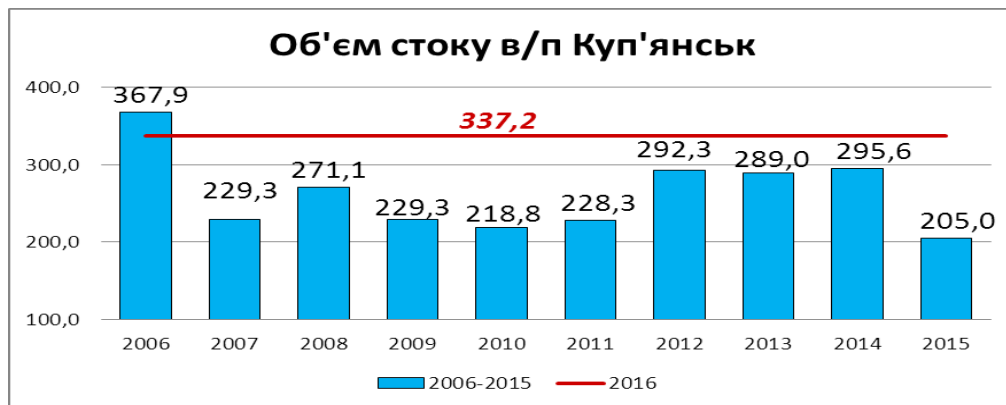

- в/п Ізюм (602 км) об'єм стоку склав 481,4 млн.м³ середні витрати склали 36,4 м³/с, за останні 11 років роком аналогом по водності є 2006 рік з об'ємом стоку 481,3 млн.м³ та середніми витратами 36,4 м³/с. Середні витрати за рахунок водогосподарської діяльності протягом літньо-осінньої межени коливалися від 97% місячної норми (серпень) до 140% місячної норми (липень).

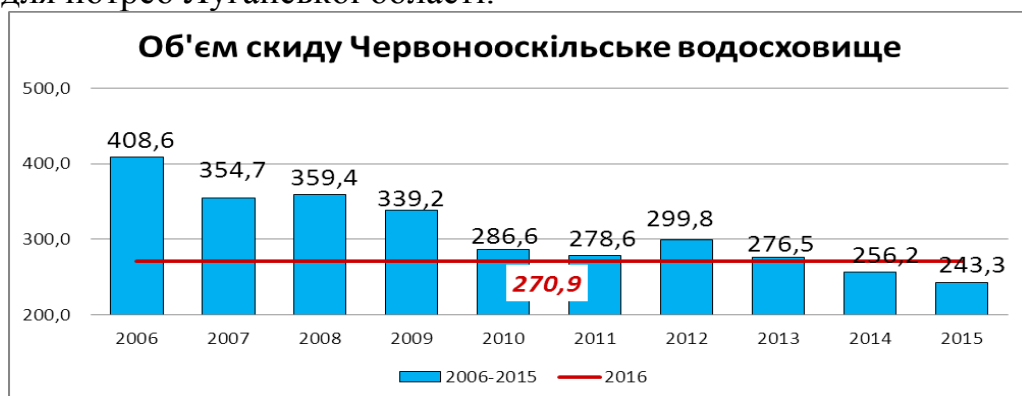

р. Оскіль (580 км)

- в/п Куп'янськ (121 км) об'єм стоку склав 337,2 млн.м³ з середніми витратами 15,5 м³/с. Водність була наближена до найвищої в 2006 році з об'ємом стоку 367,9 млн.м³ з середніми витратами 27,8 м³/с за останні 11 років. Об'єм скиду протягом межені з вище розташованого Старооскільського водосховища (Російська Федерація) склав 52,3 млн. м³ або 16%. Середні витрати протягом літне-осінньої межені коливалися від 127% місячної норми (вересень) до 145% місячної норми (серпень).

- гребля Червонооскільського водосховища (12 км) об'єм скиду склав 270,9млн.м³ середніми витратами 20,5 м³/с. Скиди здійснювались для компенсації забору в канал Сіверський Донець Донбас та коливання рівнів води в районі поверхневих водозаборів Луганської області. Об'єм забору в канал Сіверський Донець Донбас склав 221,1 млн.м³ (середніми витратами 16,7 м³/с), решта – 49,8млн.м³ для потреб Луганської області.

- в/п Яремівка (кордон Харківської та Донецької областей, 573 км) за рахунок водогосподарської діяльності об'єм стоку склав 954,9 млн.м³ середні витрати склали 72,2 м³/с. Протягом межені витрати коливались від 57,5 м³/с (вересень) до 98 м³/с (червень).

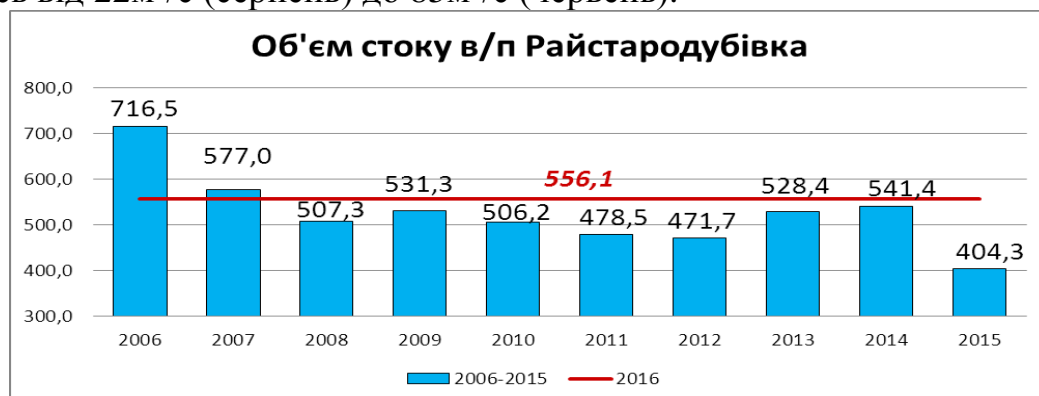
Донецька область:

р. Сіверський Донець

- в/п Райгородська гребля (522 км) об'єм стоку, з урахуванням роботи каналу Сіверський Донець – Донбас, склав 574,2млн.м³ середніми витратами – 43,4м³/с при санітарних 22м³/с. Протягом межені витрати коливались від 26 м³/с (липень) до 57,3 м³/с (червень). Об'єм забору в канал Сіверський Донець Донбас склав 221,1 млн.м³ (середніми витратами 16,7 м³/с), решта – 49,8млн.м³ для потреб Луганської області.

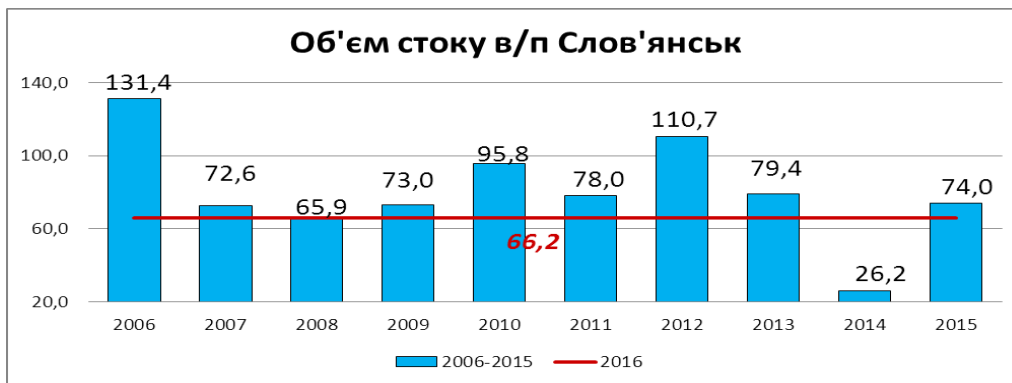

- в/п Райстародубівка (кордон Донецької і Луганської областей, 510 км) об'єм стоку, з урахуванням стоку р. Казенний Торець, склав 556,1 млн.м³ середніми витратами 42,1 м³/с. Роком аналогом по водності, за останні 11 років, є 2007 рік з об'ємом стоку 577,0 млн.м³ середніми витратами 43,7 м³/с. Протягом межені витрати коливались від 22м³/с (серпень) до 85м³/с (червень).

р. Казенний Торець (518 км)

- в/п Слов'янськ (21км) об'єм стоку склав 66,2 млн.м³, середні витрати склали 5,0 м³/с. За останні 11 років роком аналогом по водності є 2008 рік з об'ємом стоку 65,9 млн.м³ середніми витратами 5,0 м³/с. Протягом межені витрати коливались від 0,4 м³/с (червень) до 10,8 м³/с (червень).

Луганська область:

- в/п Лисичанськ (430 км) об'єм стоку склав 620,6 млн.м³ середніми витратами 46,9м³/с. За останні 11 років наближеним по водності роком є 2017 рік з об'ємом стоку 583,3 млн.м³ середніми витратами 44,2 м³/с. Протягом межені витрати коливались від 28,5 м³/с (серпень) до 78 м³/с (червень).

Висновок: Протягом літнє-осінньої межені водність:

- по в/п Печеніги початок межені (червень) характеризувався 50% забезпеченості протягом липня – серпня в наслідок гідрометеорологічних умов водність становила 75% забезпеченості, в наслідок гідрометеорологічних умов та водогосподарської діяльності на вище розташованих ділянках зумовили водність в вересні 50% забезпеченості, жовтні 25 % забезпеченості.

- по в/п Ізюм впродовж літнє-осінньої межені водність було наближена до 25% забезпеченості, за винятком серпня де в наслідок водогосподарської діяльності на вище розташованих ділянках була наближена до 50 % забезпеченості.

- по в/п Куп'янськ Ізюм впродовж літнє-осінньої межені водність було наближена до 25% забезпеченості, за винятком серпня де в наслідок водогосподарської діяльності на вище розташованих ділянках була наближена до 10 % забезпеченості.

Протягом межені середні витрати по всім водностам р. Сіверський Донець були наближені до максимальних значень за останні 11 років, за винятком в/п Райствродубівка де в наслідок водогосподарської діяльності середні витрати були наближені до середніх за останні 11 років і по в/п Слов'янськ (р. Казенний Торець) були наближені до мінімальних за останні 11 років.

Оцінка водозабезпеченості водних об'єктів в басейнах річок Сіверський Донець, Дніпра та Приазов'я

Протягом літнє-осінньої межени забезпечення водними ресурсами всіх споживачів в межах заявлених лімітів було можливо виключно за рахунок прийняття ефективних управлінських рішень і раціонального розподілу акумульованого у водосховищах стоку та становлення оптимальних режимів роботи каналу Сіверський Донець-Донбас з резервними водосховищами.

Основні руслорегулюючі водосховища р. Сіверський Донець працювали:

Протягом межени Сіверсько-Донецьким БУВР було 4 рази відкориговані скиди з **Печенізького водосховища** – для забезпечення сталої роботи питного водозабору смт. Кочеток та підтримання водності р.Сіверський Донець в межах Харківської області з урахуванням потреб нижче розташованих руслових водозаборів. Враховуючи гідрометеорологічну і водогосподарську обстановку в басейні р.Сіверський Донець, з метою забезпечення інтересів водокористувачів Харківської області.

Протягом межени Сіверсько-Донецьким БУВР було 3 рази відкориговані скиди з **Червонооскільського водосховища** для забезпечення сталої подачі води по каналу Сіверський Донець-Донбас для потреб водокористувачів Донецької області та попусків через Райгородську греблю витратами не нижче санітарних з метою сталого водопостачання водокористувачів Луганської області.

Краснопавлівське водосховище, яке є наливним та є одним з головних джерел водозабезпечення населення міста Харкова та інших населених пунктів Харківської області.

В жовтні згідно «Регламенту проведення водообміну в Краснопавлівському водосховищі у 2016 році», затвердженого Держводагентством розпочато виконання заходів по здійсненню водообміну.

З 3 по 13 жовтня було скинуто 2,011млн.м³ витратами 2,37 м³/с були здійснені попередні заходи по зменшенню об'ємів наповнення Орільського водосховища та досягнуто запланованих позначок, а саме об'єм наповнення водосховища склав 10,771 млн. м³, рівень 102,49 мБс.

З 17.10.2016 розпочато заповнення русла каналу Дніпро-Донбас водою.

Згідно Регламенту, з 20 жовтня здійснюється подача води до Краснопавлівського водосховища загальний об'єм поданої у жовтні води склав 20088 тис.м³.

На кінець жовтня середній відсоток наповнення водосховищ по басейнам:

р. Сіверський Донець складає 254,232 млн.м³ – 78,2 % (аналогічний період минулого року –70,9%).

За місяць сумарний об'єм наповнення водосховищ басейну р. Сіверського Дінця збільшився на 0,217 млн. м³.

Вільна ємність у водосховищах басейну р. Сіверського Дінця – 56,338млн. м³, з яких 23,103 млн.м³ вільної ємності по Вуглегірському водосховищу (Вуглегірська ТЕС); 5,12 млн.м³ по Миронівському водосховищу (Миронівська ТЕС); 7,918 млн.м³ по Сватівському водосховищу (без балансоутримувача); 7,56 млн.м³ по Трав'янському водосховищу (Харківське облводресурсів).

р. Дніпро – складає 74,114 млн. м³ – 77,0 % (аналогічний період минулого року – 58,7%).

За місяць сумарний об'єм наповнення водосховищ басейну Дніпра збільшився на 1,946млн.м³.

Вільна ємність у водосховищах басейну р. Дніпра – 19,066 млн. м³, з яких 11,58 млн.м³ вільної ємності по Курахівському водосховищу (ТОВ «Східенерго»).

річки Приазов'я – складає 169,76млн. м³ – 87,4% (аналогічний період минулого року – 80,6%).

За місяць сумарний об'єм наповнення водосховищ басейну річок Приазов'я зменшився на 8,436 млн. м³.

Вільна ємність у водосховищах басейну р. Приазов'я складає 33,73 млн. м³, з яких 13,708 млн. м³ вільної ємності по Павлопільському водосховищу (КП «Компанія «Вода Донбасу»).

Впродовж межені **резервні наливні** водосховища (КП «Компанія «Вода Донбасу») системи каналу Сіверський Донець – Донбас працювали режими підтримки об'ємів. На кінець жовтня об'єм наповнення водосховищ склав:

- на підконтрольній території: Артемівське - об'єм наповнення склав 102,1%.
- на тимчасово непідконтрольній території: Горлівське - об'єм склав (100,3%), Макіївське - 89,7%, Верхнє-Кальміуське - 77,3%.

Основні водосховища басейнів річок Сіверський Донець, Дніпро та Приазов'я, які регулюють річковий стік, працювали у відповідності з Правилами експлуатації, скиди у нижній б'єф здійснювались в залежності від гідрометеорологічних умов, але не нижче санітарних.

Висновок:

Протягом літнє-осіннього періоду на території регіону, в басейнах річок Сіверський Донець та Приазов'я, переважала погода нестійкого характеру з коливаннями температур повітря та дощами. Дощі були різної інтенсивності та нерівномірно розподілились по території регіону, значна кількість опадів спостерігалась в серпні по Харківській області і на переважній її частині становила за місяць 57-121мм (107-252% місячної норми). У Луганській області – 39-94мм, або 108-254% місячної норми. На більшій території Донецької сума опадів за місяць коливалась у межах 18-83мм (50-210% місячної норми).

Відповідно до метеорологічних умов формувався і рівневий режим річок. Найвища водність річок басейну Сіверського Дінця протягом межені спостерігалось на території Харківської області, на решті території, в наслідок водогосподарської діяльності, була наближена до середніх багаторічних.

Протягом межені рівень води на руслових поверхневих водозаборах, які знаходяться на підпорі коливався з тенденцією к зменшенню, але до мінімальних значень не наближався.

Основні водосховища в межах Харківської, Донецької та Луганської областей (за наявних даних), які регулюють річковий стік в басейнах річок Сіверський Донець, Дніпро та Приазов'я, працювали у відповідності з Правилами експлуатації, рекомендаціями Міжвідомчої комісії (від 16.06.2016 року) в межах затверджених Держводагентством режимів роботи водосховищ і водогосподарських систем басейнів річок Сіверського Дінця, Дніпра та Приазов'я на період літнє-осінньої межені 2016 року.

Протягом меженого періоду враховуючи гідрометеорологічну і водогосподарську обстановку та прийняті управлінські рішення водосховища працювали для забезпечення водою населення і галузей економіки з урахуванням екологічних вимог, інтересів усіх водокористувачів.